

Oppdragsgiver: Heidelberg Materials Tilsag Norge AS
Oppdragsnavn: Svingen detaljreguleringsplan
Oppdragsnummer: 515211-01
Utarbeidet av: Rein Midteng
Oppdragsleder: Astrid Høie Fredheim
Dato: 25.09.2024
Tilgjengelighet: Åpent

Notat Vurdering av naturverdier i forbindelse med utvidet planområde for Svingen pukkverk i Halden

Versjonslogg:

02	25.09.24	Oppdatert info i tråd med revidert bredde på buffersone	EG	AHF
01	21.02.24	Nytt dokument	RM	PGI
VER.	DATO	BESKRIVELSE	AV	KS

1. Innledning

I forbindelse med reguleringsplanarbeid med Svingen pukkverk i Halden kommune, var det behov for å undersøke biologiske verdier på et areal sør for eksisterende steinbrudd. Formålet var å vurdere om det finnes spesielle naturverdier i området med fokus på naturtypelokaliteter og rødlistearter.

Hensikten med reguleringsplanarbeidet er å utvide dagens område for masseuttak mot sør/sørøst. Det innebærer at dagens buffersone mot jordet i sør blir smalere enn i dag, og blir fjernet i sin helhet mot Vestgårdveien i sørøst.

Figur 1-1 Ortofoto som viser Svingen pukkverk. Rød linje viser reguleringsplanens avgrensning. Planforslagets utvidelse av pukkverket vil foregå mot sør (jordbruksareal) og sørøst (Vestgårdveien). Mot sør vil deler av dagens skogsterreng bevares i en bredde på om lag 20 meter, som en buffersone mot jordet i sør.

2. Metode

Det aktuelle området er vist i Figur 2-1 og ble registrert av biolog Rein Midteng 09.02.2024.

Rødlisten for arter følger Artsdatabanken (2021). Kategoriene for tema naturmangfold, og verdivurderingene av disse, følger Miljødirektoratets *Håndbok om konsekvensutredning av klima og miljø (M-1941)*, som sist ble oppdatert 1. september 2023 (Miljødirektoratet 2023b).

Det aktuelle området er ikke tidligere kartlagt etter Miljødirektoratets nye instruks (Miljødirektoratet 2023a) for naturtypekartlegging, men en hul eik er tidligere registrert og verdivurdert etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007).

Figur 2-1. Arealet innenfor svart polygon er arealet som vurderes i dette notatet.

2.1. Usikkerhetsvurdering

Området ble registrert under oppholdsvær med et tynt lag (om lag 5 cm tykt) snødekke. Dette medførte at markvegetasjonen ikke kunne observeres, mens skogstruktur, herunder store gamle trær og stående og liggende død ved, kunne observeres. Berggrunnen i området består av overveiende granat-muskovittgneis, stedvis med disten og/eller sillimanitt. Dette er svært kalkfattige bergarter (Ngu.no) Det mangler løsmasser i området (Ngu.no) og bart fjell i dagen preger hele undersøkelsesområdet. Med andre ord er potensialet for at det finnes interessante karplanter eller bakkelevende sopp svært liten, særlig da det mangler beitemark eller andre

naturtyper hvor det er stort potensial for funn av interessante karplanter. Det vurderes derfor at potensialet for uoppdagete naturtypelokaliteter eller rødlistearter er begrenset. De vestre deler av planområdet er ikke undersøkt da dette er et areal som ikke blir berørt av utvidelse av masseuttaksområdet.

3. Resultater

Nedenfor er alle kategoriene jf. Miljødirektoratets *Håndbok om konsekvensutredning av klima og miljø (M-1941)* vurdert. Naturverdiene er oppsummert i Tabell 1 etter håndbok M-1941 (Konsekvensutredning av naturmangfold).

3.1. Vern og områder med båndlegging

Det er ingen verneområder, verdensarvområder eller utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven § 52 i eller nær planområdet, og kategorien er derfor uten betydning.

3.2. Naturtyper

Fra tidligere var det registrert ei stor eik etter DN-håndbok 13. Denne ble også registrert i 2024 og da var den 292 cm i omkrets, med 2-3 cm dyp sprekkbark og innhul. Ved førstegangsregistrering i 2011 var den 270 cm i omkrets og var verdisatt til viktig (B-verdi). Dog uten nærmere begrunnelse i forhold til gjeldende metodikk. Metodikk for naturtypekartlegging har i ettertid blitt endret til metodikk etter Miljødirektoratets instruks, heretter forkortet MI (Miljødirektoratet 2023). Ved kartlegging etter MI bestilles kartleggingsområder på en prosjektside og denne åpner ikke før 1. mai 2024. Ved kartleggingen i februar 2024 ble den kjente eika, som tidligere var kartlagt og verdivurdert etter metodikk DN-13, på nytt vurdert både etter DN-håndbok 13 og etter kartleggingsinstruksen fra 2023. I 2024 ble eika verdisatt etter DN-13 til svært viktig (A-verdi). Dette begrunnes med at eika gis høy vekt på størrelse (innhul eik krav 95 cmx1,5=>142,5 cm) og avstand til nabolokalitet (<500 m), og middels vekt på treegenskap sprekkbark, hulrom av noe størrelse. Med de registrerte egenskapene til eika i 2024, ville den etter Miljødirektoratets instruks (2023) fått svært høy lokalitetskvalitet. Etter metodikk M-1941 får eika **svært stor verdi**.

Eika er også en utvalgt naturtype etter Naturmangfoldloven ([Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven - Lovdata](#)). Det er også avgrenset ei sone på 15 m i radius rundt eika (Figur 7 og 8). Dette er også forskriftssona.

3.3. Arter og økologiske funksjonsområder

Det ble også funnet en storvokst og gammel furu (anslått 200 år gammel) med grov bark og med den nær truede (NT) sopparten furustokkjuke (Figur 5 og 6). Det er derfor avgrenset et område med en radius av 15 m (rotsona til treet) som et økologisk funksjonsområde. Basert på verditabellen jf. M-1941, får furustokkjuke (NT) og dens funksjonsområde derfor **middels verdi**.

I denne kategorien får også alminnelige og vidt utbredte arter noe verdi. Det betyr at det resterende området, utenom det for eik og det for furustokkjuke, er vurdert til noe verdi.

3.4. Landskapsøkologiske sammenhenger

Ifølge M-1941 omfatter denne kategorien «arealer og landskapselementer som har en viktig funksjon som forflytningskorridorer for arter, eller som er viktige for å opprettholde produksjonen i og mangfoldet av økosystemer». Det er ikke rapportert slike områder i eller nær planområdet.

Kategorien landskapsøkologiske sammenhenger blir derfor uten betydning.

3.5. Geologisk mangfold

Denne kategorien er delt inn i geotoper, og tilsvarer rødlistede landformer jf. Artsdatabanken (se Erikstad mfl. 2018), og geologisk arv. Ingen geotoper ble registrert under feltarbeidet i 2024. Ifølge Økologisk grunnkart er det heller ikke kjent områder med geologisk arv herfra.

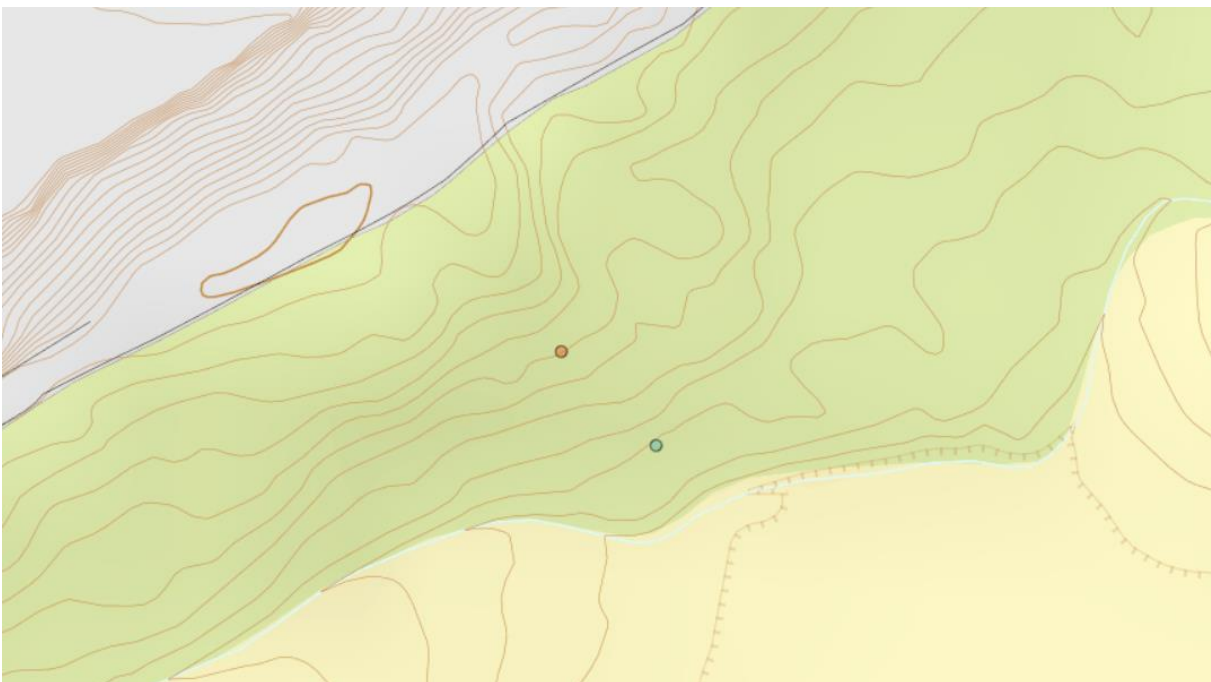
Kategorien geologisk mangfold blir derfor uten betydning.

Tabell 1 Naturverdier i planområdet.

Nummer	Lokalitetsnavn	Type	Verdi hb. M-1941	Kommentar	Kilde
1	Vestgård	Naturtypelokalitet	Svært stor	Utvalgt naturtype	Rein Midteng, feltarbeid 2024, Naturbase
2	Vestgård 2	Økologisk funksjonsområde	Middels	Leveområde for en rødlisteart	Rein Midteng, feltarbeid 2024

Figur 3-1. Rød sirkel er funnet av furustokkjuke (NT) i den grove gamle furua, og grønn sirkel er den grove gamle eika.

Figur 3-2. Rød sirkel er funnet av furustokkjuke (NT) i den grove gamle furua, og grønn sirkel er den grove gamle eika.

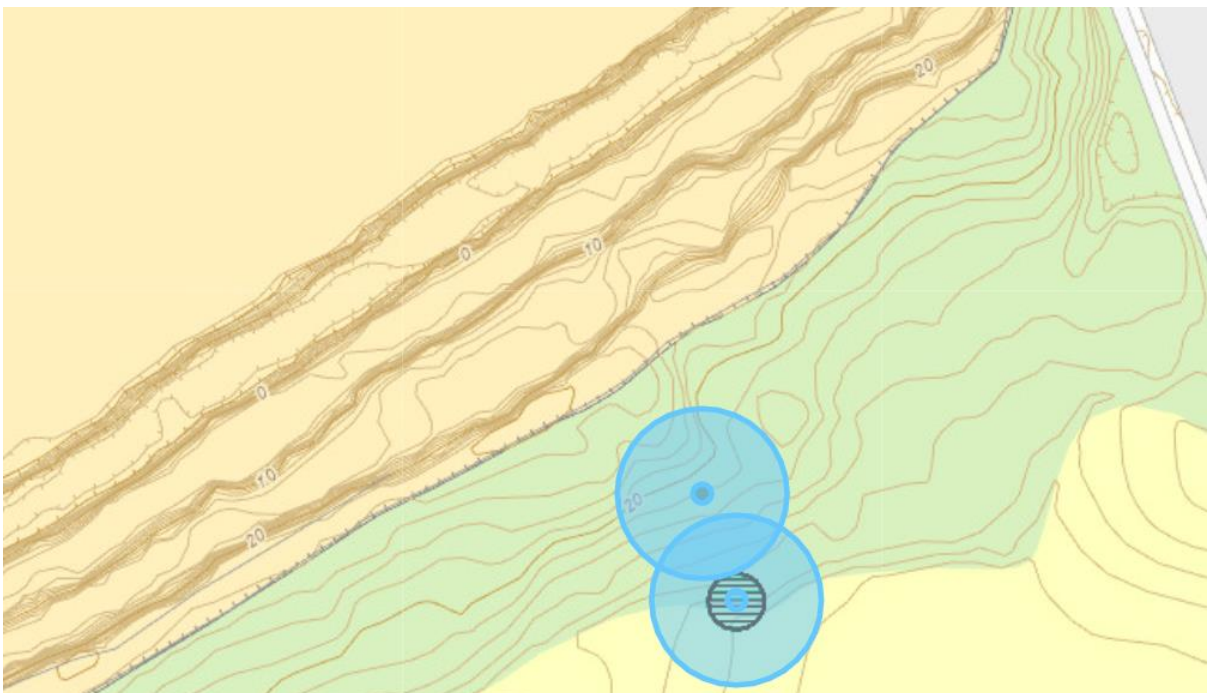
Figur 3-3. Den registrerte eika som også er en utvalgt naturtype jf. naturmangfoldloven.

Figur 3-4. Den store gamle furua. Furustokkjuke (NT) ses på venstre side av stammen.

Figur 3-5. Furustokkjuke har to fruktlegemer i furua.

Figur 3-6. Sirklene viser en radius på 15 m rundt de to trærne.

Figur 3-7. Sirkle viser en radius på 15 m rundt de to trærne.

4. Vurdering av påvirkning og konsekvens

Om lokaliteten med furustokkjuke ødelegges medfører dette at lokaliteten blir noe forringet grunnet at tiltaket svekker artens bestand lokalt. **Middels verdi, noe forringet påvirkning gir noe konsekvens (-).**

Om lokaliteten med eika ødelegges medfører dette at lokaliteten blir sterkt forringet. **Svært stor verdi, sterkt forringet påvirkning gir svært stor konsekvens (- - -).**

4.1. Vurdering av Naturmangfoldlovens §§ 8-12

Naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn ved beslutning som berører natur. I disse paragrafene heter det:

«§ 8. (kunnskapsgrunnlaget) Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet) Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning) En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver) Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder) For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.»

4.2. Vurdering av kravene i naturmangfoldloven

Planmyndigheten skal selv vurdere om kravene i naturmangfoldloven er oppfylt. De påfølgende vurderingene er dermed kun kartlegger sin vurdering av om utredning bidrar til enkelte av kravene i §§ 8-12.

Det er blitt gjennomført nytt feltarbeid innenfor planområdet for å vurdere om området har areal som kvalifiserer til å være naturtypelokaliteter, om det finnes botaniske rødlistearter eller rødlistede naturtyper, eller om det finnes andre forvaltningsmessig spesielt viktige lav, sopp, karplanter og mosearter, noe som bidrar til å oppfylle §§ 8 og 9. Det vurderes at kunnskapsgrunnlaget er rimelig godt for avgrensning og verdisetting av naturtypelokaliteter og kartlegging av rødlistearter i de overnevnte kategorier. Men det må tas forbehold grunnet snø på kartleggingstidspunktet. Når det gjelder §10 så vurderes det at den samla belastningen blir nokså lav, med forutsetning av at eika ikke blir berørt. Gamle furuer og furustokkjuke er elementer og arter som det i Østfold fortsatt finnes en del av, og i Halden er det 202 funn av furustokkjuke pr. februar 2024 (Artskart). Samtidig er det mange flere (antatt flere tusen) gamle furuer enn antallet gamle furuer med furustokkjuke. Med andre ord vurderes det at §10 ikke kommer til anvendelse mht. forekomsten av furustokkjuke eller gamle furutrær.

Når det gjelder §11 og 12 er det ved utvidelse av pukkverket viktig at eika beskyttes med gjerder som ikke utilsiktet lett kan flyttes eller fjernes, og at ingen tiltak skjer innenfor lokaliteten.

4.3. Forslag til skadereduserende og kompenserende tiltak

- Det er viktig at eika beskyttes med gjerder som ikke utilsiktet lett kan flyttes eller fjernes.

- Areal med skog i vest hvor det finnes en del ospetrær og et par gamle furutrær, og som ikke blir berørt av en utvidelse av steinbruddet, bør reguleres som hensynsområder H560 hvor all hogst av furu og osp forbys. Det er positivt om gran fjernes. Selv om det langt fra kan garanteres at furustokkjuke vil etablere seg på furutrærne her, er de trolig snart gamle nok til at arten kan bruke dem (trærne må minst være 150 år gamle før arten bruker dem). Det vil uansett være et positivt tiltak da gamle furutrær også på sikt blir egne habitat for svartspett og følgearter (andre hullrugere).

Ut mot jordekanten er det flere steder ospetrær. Osp er treslaget grønnspekk bruker for å hakke ut rugehull. Den rødlistede stær (NT) bruker slike hull året etter at grønnspekk har laget dem. Det finnes flere observasjoner av arten i nærområdene, og stær hekker nettopp i kulturlandskap. Om trærne får vokse seg store, vil de bli egne for stær og også andre hullrugere.

5. Kilder

Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021.

<https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>

Direktoratet for naturforvaltning 2007a. Kartlegging av naturtyper - Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2.utgave 2007, med Miljødirektoratets utkast til reviderte fakta-ark for 2014.

Erikstad, L., Husteli, B., Dahl, R. & Heldal, T. 2018. Landformer. Norsk rødliste for naturtyper 2018. Artsdatabanken. Hentet 24.11.2023.

Miljødirektoratet 2023a. Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Veileder M-2209. 320 sider pluss vedlegg.

Miljødirektoratet 2023b. Håndbok om konsekvensutredning av klima og miljø (M-1941). Oppdatert 1. september 2023.